

ISSN (E): 2181-4570

CONFERENCE SPECIAL ISSUE

CROSSREF Prefix: 10.66301

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARINING MATEMATIKA DARSLARIDA MANTIQUIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
Boshlang‘ich ta’lim yo‘nalishi 2-bosqich talabasi
Norxamidova Ruxshona Shavqidin qizi

DEVELOPMENT OF LOGICAL THINKING IN MATHEMATICS LESSONS OF ELEMENTARY STUDENTS

Termez University of Economics and Service
2nd year student of Primary Education
Norxamidova Rukhshona Shavqidin kizi

РАЗВИТИЕ ЛОГИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Университет экономики и сервиса Термеза Студентка
2 курса начального образования
Норхамидова Рухшона Шавкидин кызы

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining matematika darslarida mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish masalalari keng yoritilgan. Mantiqiy fikrlashning mazmun-mohiyati, uning ta’lim jarayonidagi o‘rni, o‘quvchilarning yosh xususiyatlari bilan bog‘liqligi hamda matematika darslarida qo‘llaniladigan samarali pedagogik usullar tahlil qilingan. Shuningdek, maqolada interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar, muammoli vaziyatlar, mantiqiy masalalar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: mantiqiy fikrlash, matematika ta’limi, boshlang‘ich sinf, tafakkur, muammoli ta’lim, interfaol metodlar, didaktik o‘yinlar.

Abstract: This article covers the issues of developing logical thinking skills in primary school students in mathematics lessons. The essence of logical thinking, its role in the educational process, its relationship to the age characteristics of students, and effective pedagogical methods used in mathematics lessons are analyzed. The article also scientifically and theoretically substantiates the importance of interactive methods, didactic games, problem situations, logical problems, and modern pedagogical technologies.

Keywords: logical thinking, mathematics education, primary school, thinking, problem-based learning, interactive methods, didactic games.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Аннотация: В статье подробно рассматриваются вопросы развития логического мышления у учащихся начальных классов на уроках математики. Анализируется сущность логического мышления, его роль в образовательном процессе, связь с возрастными особенностями учащихся, а также эффективные педагогические методы, применяемые на уроках математики. В статье также научно и теоретически обосновывается значение интерактивных методов, дидактических игр, проблемных ситуаций, логических задач и современных педагогических технологий.

Ключевые слова: логическое мышление, математическое образование, начальная школа, мышление, проблемное обучение, интерактивные методы, дидактические игры.

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimining asosiy vazifalaridan biri – mustaqil fikrlay oladigan, muammoli vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qila oladigan, mantiqiy tafakkuri rivojlangan shaxsni tarbiyalashdan iborat. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichi o‘quvchilarning intellektual rivojlanishida muhim poydevor vazifasini bajaradi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun matematika fani nafaqat hisob-kitobni o‘rgatuvchi fan, balki mantiqiy fikrlashni shakllantiruvchi asosiy vosita hisoblanadi. Matematik tushunchalar, sonlar, amallar, masalalar va geometrik shakllar orqali o‘quvchilarda tafakkur, tahlil, sintez, umumlashtirish va xulosa chiqarish ko‘nikmalari rivojlanadi.

Shu boisdan matematika darslarini samarali tashkil etish, unda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga yo‘naltirilgan metodlardan foydalanish dolzarb masalalardan biridir.

Mantiqiy fikrlash tushunchasi va uning nazariy asoslari

Mantiqiy fikrlash — bu insonning atrof-muhitdagi hodisa va jarayonlarni anglash, ular o‘rtasidagi bog‘lanishlarni tushunish, sabab-oqibat munosabatlarini aniqlash hamda xulosalar chiqarish jarayonidir[3].

Psixolog olimlar fikricha, boshlang‘ich sinf yoshidagi bolalarda mantiqiy fikrlash quyidagi bosqichlarda shakllanadi:

konkret tafakkur;

ko‘rgazmali-obrazli tafakkur;

mantiqiy-abstrakt tafakkur.

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Matematika darslari aynan ushbu bosqichlarni izchil rivojlantirishga xizmat qiladi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlari

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yosh xususiyatlarini hisobga olish mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega:

- diqqatning beqarorligi;
- o‘yin faoliyatiga moyillik;
- ko‘rgazmali materiallarga ehtiyoj;
- tez charchash;
- qiziqish orqali bilim olish.

Shuning uchun matematika darslarida mantiqiy topshiriqlar o‘yin, rasm, jadval va hayotiy misollar bilan boyitilishi lozim[5].

Matematika darslarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning pedagogik tamoyillari

Boshlang‘ich sinflarda matematika darslarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish quyidagi pedagogik tamoyillarga asoslanadi:

- Ilmiylik va tizimlilik
- Osondan murakkabga o‘tish
- Ko‘rgazmalilik
- Faollik va mustaqillik
- Individual yondashuv
- Amaliyot bilan bog‘lash

Mazkur tamoyillar dars jarayonida uyg‘unlashgan holda qo‘llanilganda yuqori natijaga erishiladi[1].

Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish usullari

1. Mantiqiy masalalar va topshiriqlar

Mantiqiy masalalar o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga o‘rgatadi. Bunday masalalar:

- taqqoslashga;
- ketma-ketlikni aniqlashga;

ISSN (E): 2181-4570

CONFERENCE SPECIAL ISSUE

CROSSREF Prefix: 10.66301

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

ortiqcha elementni topishga;

shartli xulosalar chiqarishga xizmat qiladi.

2. Didaktik o‘yinlar orqali o‘rgatish

O‘yin faoliyati boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining asosiy ehtiyoji hisoblanadi. “Topib ko‘r”, “Kim tez hisoblaydi?”, “Zanjirli masala” kabi o‘yinlar mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi[2].

3. Muammoli ta’lim texnologiyasi

Muammoli vaziyat yaratish orqali o‘quvchi mustaqil izlanadi, fikr yuritadi va xulosaga keladi. Bu usul tafakkurni chuqur rivojlantiradi.

4. Ko‘rgazmali va texnik vositalardan foydalanish

Rangli kartochkalar, geometrik shakllar, jadvallar, slaydlar o‘quvchilarning mantiqiy bog‘lanishlarni tushunishiga yordam beradi.

5. Guruhli va juftlikda ishlash

Guruhli ishlash o‘quvchilarda muloqot madaniyatini, fikrni asoslab berish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

6. Savol-javob va tahlil metodi

To‘g‘ri berilgan savollar o‘quvchini fikrlashga majbur qiladi. “Nima uchun?”, “Qanday?”, “Agar shunday bo‘lsa-chi?” kabi savollar mantiqiy tafakkurni kuchaytiradi[4].

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchisining metodik mahorati mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

O‘qituvchi:

1. o‘quvchiga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etishi;
2. qiziqarli va tushunarli izoh berishi;
3. rag‘batlantirishdan unumli foydalanishi;
4. o‘quvchining har bir fikrini qadrlashi zarur.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining matematika darslarida mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ta’lim jarayonining muhim vazifalaridan biridir. To‘g‘ri tanlangan metod va usullar orqali o‘quvchilarning tafakkuri, mustaqil fikrlash qobiliyati va bilimga bo‘lgan qiziqishi

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL sezilarli darajada oshadi. Bu esa kelgusida ularning ta’limiy muvaffaqiyatlariga mustahkam zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

- 1.Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch.
- 2.Qodirov B.R. Boshlang‘ich ta’lim metodikasi.
- 3.Hasanboyev J. Pedagogika nazariyasi.
- 4.Abduqodirov A. Pedagogik texnologiyalar.
- 5.To‘raqulov T. Matematika o‘qitish metodikasi.
- 6.Azizxo‘jayeva N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar.
- 7.G‘ofurov Z. Boshlang‘ich sinflarda matematika ta’limi.
- 8.Usmonov M. Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish asoslari
- 9.Xudoyberdiyev S. Didaktik o‘yinlar metodikasi
- 1.